

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Antonína Koukala v právní věci **žalobkyně M. M**, proti **žalované České správě sociálního zabezpečení,** se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5, v řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí žalovaného orgánu ze dne 7. 2. 2002,

takto:

I. Žaloba **se zamítá.**

II. Účastníkům **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení (dále jen „žalované“) ze dne 7. 2. 2002, byla zamítnuta žádost žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. s odůvodněním, že zákon se vztahuje na vdovy a vdovce po politických vězních uvedených v ustanovení § 2 odst. 1 téhož zákona, pokud jsou občany České republiky a pokud jejich manželství trvalo po celou dobu věznění či vzniklo během jejich věznění a jejichž manžel kdykoliv později zemřel. Splnění naposledy uvedené podmínky však žalobkyně neprokázala, neboť podle poskytnutých údajů doba věznění jejího zemřelého manžela O. M., narozeného …..1926, skončila dne 24. 5. 1951, tedy dříve než dne …..1952, kdy s ním žadatelka uzavřela manželství.

Ve včas podaném opravném prostředku žalobkyně připomíná, že v průběhu věznění jejího manžela bylo nemožné uzavřít sňatek, neboť se jednalo o politického vězně. Po propuštění z vězení měl manžel vážné zdravotní problémy, a proto k uzavření manželství došlo až po jejich odléčení. Dodává, že nedokáže posoudit, jaký je rozdíl mezi vdovou po politickém vězni, která uzavře nové manželství a ženou, která se provdala za politického vězně po jeho propuštění z vězení a která později ovdověla. Domnívá se, že jestliže zemřelý manžel byl politickým vězněm a po svém propuštění vstoupil do stavu manželského s žadatelkou a ona později ovdověla, je vdovou po politickém vězni zrovna tak, jako vdova po politickém vězni, která uzavře nové manželství. Dovozovala splněním podmínek nároku na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. a žádala Vrchní soud v Praze o přezkoumání napadeného rozhodnutí žalované a o rozhodnutí, které by bylo v souladu se zákonem.

Žalovaná podala dne 6. 5. 2002 písemné vyjádření k opravnému prostředku, v němž znovu připomněla, že žadatelka o poskytnutí jednorázové peněžní částky uzavřela manželství s panem O. M., který nepochybně byl politickým vězněm, až po jeho propuštění z výkonu trestu odnětí svobody a není tudíž osobou oprávněnou ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle uvedeného zákona. Ten totiž u nároku vdov a vdovců předpokládá v ustanovení § 2 odst. 2, že jejich manželství trvalo po celou dobu věznění, či vzniklo během jejich věznění a jejich manžel kdykoliv později zemřel. O takový případ se však u žalobkyně nejednalo a žalovaná proto navrhla, aby vrchní soud napadené rozhodnutí potvrdil.

V daném případě jde o věc, která na Nejvyšší správní soud přešla podle ustanovení § 132 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), z Vrchního soudu v Praze. Nejvyšší správní soud ve věcech neskončených vrchními soudy dokončí řízení zahájená před těmito soudy. Podle ustanovení § 130 s. ř. s. se neskončená řízení podle části páté hlavy druhé občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) účinného přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona dokončí podle ustanovení části třetí hlavy druhé dílu prvního s. ř. s. (jako řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu).

Nejvyšší správní soud podle uvedené části zákona v řízení dále postupoval a účastníky o tom vyrozuměl; ti výslovně udělili souhlas k tomu, aby ve věci bylo rozhodnuto bez nařízení jednání. Neměli výhrady ani ke složení senátu Nejvyššího správního soudu, který o jejich věci rozhoduje.

Soud přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení předcházející jeho vydání a dospěl k závěru, že opravnému prostředku (žalobě) nelze vyhovět.

Zákon č. 261/2001 Sb. (o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945) se podle ustanovení § 2 odst. 1 vztahuje též na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. únorem 1948 a 1. lednem 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu (dále jen „politický vězeň“). Podle druhého odstavce téhož ustanovení se zákon rovněž vztahuje na vdovy a vdovce po osobách uvedených v odstavci 1, pokud jsou občany České republiky,

jejichž manželství trvalo po celou dobu věznění, či vzniklo během jejich věznění a jejich manžel kdykoliv později zemřel; stejně tak se zákon vztahuje na vdovy a vdovce, pokud jsou občany České republiky, kteří uzavřeli nové manželství. Podle ustanovení § 3 odst. 1 téhož zákona je účastník národního boje za osvobození, jejich vdovy nebo vdovci a děti podle ustanovení § 1 odst. 2 anebo politický vězeň a jejich vdovy a vdovci podle ustanovení § 2 odst. 2 oprávněnou osobou (dále jen „oprávněná osoba“), která má nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky. Ta činí pro politického vězně při věznění delším než 1 rok částku 120 000 Kč, přičemž za každý další měsíc věznění se výše jednorázové peněžní částky zvyšuje o 1000 Kč. Při věznění kratším než 1 rok, trvajícím však alespoň 3 měsíce, činí 60 000 Kč. Výše jednorázové peněžní částky pro vdovu nebo vdovce po politickém vězni činí vždy její polovinu (ustanovení § 5 odst. 2, odst. 4 a odst. 7 zákona č. 261/2001 Sb.).

Jak vyplývá ze skutkových zjištění, ze kterých vycházel správní orgán v napadeném rozhodnutí a která ani žalobkyně nezpochybňuje, je žalobkyně občankou České republiky, která je vdovou po panu O. M., narozenému dne … 1926, zemřelému dne …. 1990, který, jak bylo prokázáno již v rámci řízení o úpravu důchodu podle zákona o soudní rehabilitaci, byl ve výkonu vazby v době od 19. 5. 1950 do 22. 9. 1950 a ve výkonu trestu odnětí svobody v době od 22. 9. 1950 do 24. 5. 1951, přičemž rozhodnutí o jeho věznění bylo zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci. Manželství s politickým vězněm O. M. uzavřela žalobkyně podle předloženého oddacího listu dne ….. 1952 před Místním národním výborem v K. Z uvedeného je patrno, že žalobkyně zákonem předepsaným způsobem doložila, že je vdovou po politickém vězni, přesto jí však nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky nevznikl. Zákon totiž jako jednu z nezbytných podmínek předpokládá, že manželství vdovy s politickým vězněm trvalo po celou dobu jeho věznění, či vzniklo během věznění a jejich manžel kdykoliv později zemřel. Tuto skutečnost žalobkyně neprokázala, ostatně ji ani netvrdí, když je nepochybné, že její manželství s O. M. bylo uzavřeno až v roce 1952. Zákon nečinní z tohoto vymezení žádné výjimky a odškodnění vdovám poskytuje jen v případech, kdy je uzavřením sňatku bezpečně prokázáno, že utrpení svého manžela s ním v době věznění sdílely.

Soud nezpochybňuje tímto nespornou odvahu a statečnost pana O. M., kterou jako politický vězeň prokázal a nemá ani důvodu nevěřit žalobkyni, že s ním v době jeho věznění prožívané útrapy sdílela. Nicméně striktní vymezení podmínek nároku zákonem, bez toho, aniž by bylo do zákona zakotveno jakékoliv zmírňovací právo (odstranění tvrdosti zákona), neumožňuje ani soudu v rámci jeho rozhodovací pravomoci přiznat žalobkyni nárok na odškodnění, pokud splnění podmínek nároku neprokázala. Soudu v žádném případě nepřísluší vůli zákonodárce podle své úvahy měnit, doplňovat či nahrazovat, neboť je zákonem vázán.

Ze všech výše uvedených důvodů soudu nezbylo než žalobu podle ustanovení § 78 odst. 7 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítnout, když postup správního orgánu neshledal v daném případě nezákonným.

Nad rámec potřebného odůvodnění pokládá soud za potřebné k některým skutečnostem navrhovatelkou uváděným připomenout, že zákon č. 261/2001 Sb. se nevztahuje na děti po politických vězních.

Výrok o náhradě nákladů řízení je výrazem skutečnosti, že žalobkyně neměla v řízení úspěch a úspěšný žalovaný správní orgán náhradu nákladů řízení nepožadoval (ostatně podle

obsahu spisu žádnému z účastníků náklady řízení nevznikly) dle ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. května 2003

JUDr. Dagmar N y g r í n o v á
předsedkyně senátu